

РУДОЛЬФ ШТАЙНЕР

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
ТА ПЕРЕДУМОВИ ВИХОВАННЯ

БА 308

Методика навчання
та передумови виховання

Rudolf Steiner

Die Methodik des Lehrens und die Lebensbedingungen des Erziehens

5 Vorträge, gehalten in Stuttgart
vom 8. bis 11. April 1924

GA 308

Dornach
Rudolf Steiner Verlag
1986

Рудольф Штайнер

Методика навчання та передумови виховання

5 лекцій, прочитаних у Штутгарті
8–11 квітня 1924 р.

GA 308

Переклад
Лесі Музиченко

Київ
НАІРІ
2021

УДК 371.4:37.013=161.2
Ш87

За редакцією Оксани Фіци та Сергія Копила.

Штайнер Р.

Ш87   Методика навчання та передумови виховання. – 5
лекцій. GA 308. / Пер. Л. Музиченко. Ред. О. Фіци та
С. Копила. – К. : НАІРІ, 2021. – 80 с.
ISBN 978-617-7314-91-1

Цей цикл лекцій був останнім публічним курсом, прочитаним за-
сновником антропософської духовної науки Р. Штайнером в межах ве-
ликої педагогічної конференції, що відбулася 7–15 квітня 1924 р. в
Штутгарті.

УДК 371.4:37.013=161.2

ISBN 978-617-7314-91-1

© Rudolf Steiner Nachlaßverwaltung,
Dornach/Schweiz, 1974

© Видавництво «НАІРІ», Київ, 2021

Зміст

Лекція перша, 8 квітня 1924 р. 7

Характерні риси сучасної культури: експерименти у сфері зовнішніх явищ, втрата безпосереднього знання про людину. Уявлення про те, що людина складається з тіла, душі й духу – основа вальдорфської педагогіки. Про взаємодію між душею вчителя і дитини. Вихователь повинен мати на увазі все земне життя людини, а не його обмежений період. Вплив природного темпераменту вчителя на душевну і тілесну організацію дитини і пізні прояви хворобливих наслідків цього впливу. Вихідні принципи дидактики для трьох основних етапів розвитку дитини.

Лекція друга, 9 квітня 1924 р. 21

Про докази – в природознавстві і духовній науці. Дитина – це певною мірою орган чуттів. Успадковане від предків у співвідношенні з усім єством людини. Буття до початку земного життя і народження людини на землі. Релігійні почуття дитини та вихователя. Думка М. Метерлінка про книги Р. Штайнера. Зв'язок дитини з оточенням до зміни зубів і після. Дитина як художник. Художні образи при навчанні письму. Навчальний план – відображення знання про розвиток людини.

Лекція третя, 10 квітня 1924 р., ранок 37

«Читання» в людській природі та етапи духовного становлення людства. Прагнення дитини до наслідування навколишнього світу й пластичне формування її внутрішніх органів. Роль голови в першому періоді становлення організму дитини. Значення дихання і кровообігу в період між зміною зубів і настанням статевої зрілості; практичні висновки. Гносеологічна відповідність природознавства й різних видів мистецтв чотирьом сутнісним членам людини.

Лекція четверта, 10 квітня 1924 г., вечір 50

Про значення натхнення, що народжується у педагога завдяки «світогляду, що переживається безупинно». Чому дитину слід спочатку вчити писати, а потім – читати. Про метод викладання «епохами». Вихователь повинен володіти «космічним» світоглядом. Одним зі шляхів досягнення такого світогляду є вивчення життя рослин: принцип метаморфозу у Гете; стадії розширення і стискання в житті рослини – відображення дії космічних сил; вплив Сонця і Місяця на вегетацію; Земля – жива істота. Виходячи з космічного світогляду, педагог втілює навчальний матеріал в художні образи. Співвідношення людини й тваринних форм (бик, лев, орел). Роль педагога в переживанні свободи, що приходить після досягнення віку чотирнадцяти років.

Лекція п'ята, 11 квітня 1924 р. 65

Духовнонаукове пізнання світу – джерело нового ентузіазму в педагогіці. Перше семиріччя: «релігійна» самовіддача дитини навколишньому і «священнослужіння» вихователя. Друге семиріччя: на вищому щаблі душевного розвитку дитини самовіддача, наново пробуджена педагогом, стає основою художнього сприйняття світу. Авторитет вихователя і моральне становлення дитини. Суб'єктивний і об'єктивний зміст самовиховання. Наслідки виховання для зрілого віку. Про зміст вислову «Віддавати себе матері – значить руйнувати душу».

Про цей цикл 79

Лекція перша

8 квітня 1924 р.

Шановні слухачі!

Завданням цієї педагогічної конференції є обговорення питання про значення виховання та навчання для особистості людини і для культури нашої сучасності. Навряд чи ми викличемо заперечення у тих, хто здатний неупереджено поглянути на сучасну культуру, якщо скажемо, що ця тема глибоко пов'язана із загадкою, перед якою в наш час стоять душі та серця дуже багатьох людей. Ми можемо простежити шляхи, на яких складався властивий на сьогодні людині підхід до розуміння самої себе. Останнє століття позначено стрімким розвитком природничих наук і всім тим, що вони принесли цивілізації. Власне кажучи, усе сучасне життя просякнуте природознавством Нового часу. Однак, вдивляючись у це природознавство, ми розуміємо, що воно спрямовує наш погляд на царство мінерального і під цим кутом зору формує уявлення про інші царства природи; і ми переконуємося в тому, що нині людина не в змозі так безпосередньо й інтимно розглядати саму себе, як вона робила це в попередні епохи. Ніщо з подарованого людству проникливості природничих наук не може бути безпосередньо застосоване до внутрішньої сутності людини. Усі відповіді на запитання про закони та життя зовнішнього світу не наближають нас до сутності того, що уміщено в межі людської шкіри. Люди тепер навіть не підозрюють про те, чим насправді є природні процеси в живій людині – її подих, кровообіг, харчування.

Тим-то й дійшли до того, що навіть стосовно душевного звертаються не до самого цього душевного, але розглядають його прояви в тілесній організації. Дійшли до суто зовнішніх

Кінець

без

ури

Що

ЧИТ

дал

при

буд

лас

ПОВ

ber

КНИ